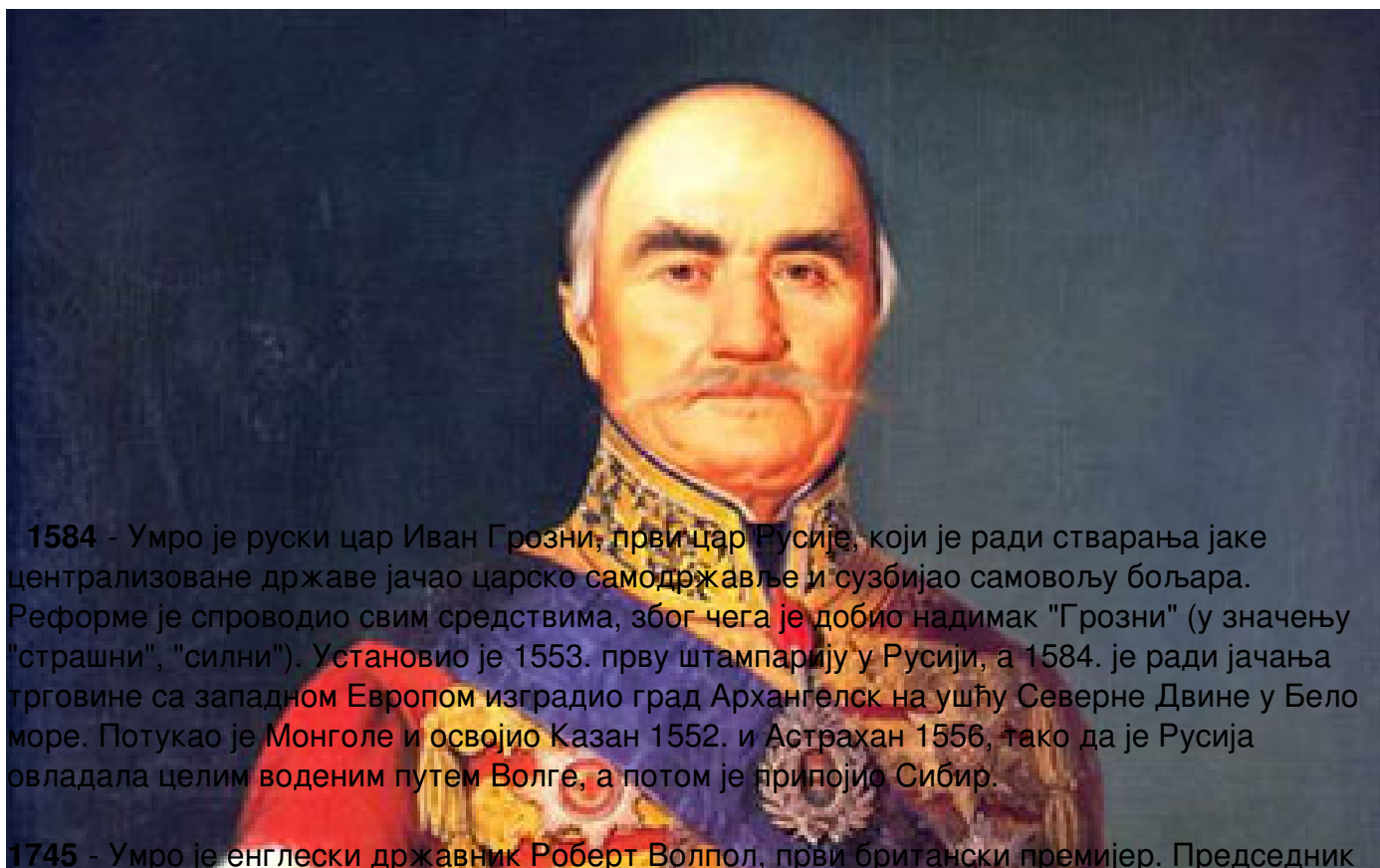

На данашњи дан 1780. године рођен је књаз Милош Обреновић, вођа Другог српског устанка, књаз Србије од 1815. до 1839. и од 1858. до смрти 1860. Борио се у Првом српском устанку, али се 1813. предао Турцима после пропасти устанка и помогао им да умире Хаџи-Проданову буну 1814, да би 1815. у Такову дигао устанак у којем је потукао Турке. Споразумом с Марашли Али пашом добио је за Србију ограничену аутономију. Потом је, вешто користећи неспоразуме Русије и Османског царства, издејствовао султаново и међународно признање, што је крунисано хатишерифом из 1830, којим је Србији призната унутрашња самоуправа, а Милошу наследност књажевског достојанства. Под притиском Милетине буне, на Срећење 1835. издао је слободоуман устав, којем су се успротивиле Русија, Турска и Аустрија, па га је убрзо укинуо. Био је приморан да се 1839. повуче са власти у корист сина Михаила, а на престо га је вратила Светоандрејска скупштина 1858.

1584 - Умро је руски цар Иван Грозни, први цар Русије, који је ради стварања јаке централизоване државе јачао царско самодржавље и сузбијао самовољу бољара. Реформе је спроводио свим средствима, због чега је добио надимак "Грозни" (у значењу "страшни", "силни"). Установио је 1553. прву штампарију у Русији, а 1584. је ради јачања трговине са западном Европом изградио град Архангелск на ушћу Северне Двине у Бело море. Потукао је Монголе и освојио Казан 1552. и Астрахан 1556, тако да је Русија овладала целим воденим путем Волге, а потом је припојио Сибир.

1745 - Умро је енглески државник Роберт Волпол, први британски премијер. Председник владе био је од 1721. до 1742, најдуже у историји Велике Британије.

1837 - Рођен је амерички државник Стивен Гровер Кливлен, председник САД од 1885. до 1889. и од 1893. до 1897. Лична честитост и независност учинила га је непријатељем моћне њујоршке организације "Тамани хол" - огрезле у корупцији и подмићивању - у

оквиру његове Демократске странке. Током првог председничког мандата настојао је да искорени корупцију и смањи превисоку царинску заштиту, а други мандат је обележила финансијска криза и раднички немири.

1839 - Између Кине и Велике Британије избио је Опијумски рат пошто су се кинеске власти одважиле да онемогуће допремање опијума у Кину. Рат је 1842. завршен поразом Кине, која је приморана да Британцима уступи Хонгконг (британски званични назив био је Викторија), отвори пет лука за британску трговину, плати ратну одштету и закључи неравноправан уговор којим су британским грађанима у Кини дате посебне привилегије.

1842 - Рођен је француски писац Стефан Маларме, претеча симболиста. Знатно је утицао на француску поезију. Дела: "Поподне једног фауна", "Песме и проза".

1844 - Рођен је руски композитор и диригент Николај Андрејевич Римски-Корсаков, члан композиторске групе "Велика петорица", чије дело одликују раскошне оркестарске боје, бриљантна инструментација и виртуозна оркестрација. Ослањао се на музичке мотиве руског и азијских народа. Веома је значајан и као музички педагог: међу његовим ученицима били су и Игор Стравински и Сергеј Прокофјев. Написао је "Принципе оркестрације", стандардни приручник на свим музичким академијама у свету. Дела: опере "Садко", "Златни петао", "Сњегурочка", "Царска невеста", симфонијске композиције "Фантазија на српске теме", "Шехерезада", "Шпански капричо".

1848 - У Милану је избила побуна против Аустрије и аустријски фелдмаршал Јохан Јозеф Радецки морао је да повуче трупе из града.

1850 - По одобрењу књаза Александра Карађорђевића - а по пројекту Илије Гарашанина, основана је Артиљеријска школа - каснија Војна академија Краљевине Србије. Први курс Артиљеријске школе трајао је од 1850. до 1855. и завршило га је (и добило чинове) 10 лица, четворица су касније постали генерали а четворица пуковници. Датум оснивања Артиљеријске школе, касније Војне академије, као зачетак модерног војног школства у Србији, данас се обележава као Дан Војне академије.

1858 - Рођен је немачки инжењер Рудолф Дизел, који је 1893. конструисао први мотор с унутрашњим сагоревањем на принципу самопаљења. Мотор је по њему добио име.

1869 - Рођен је британски државник Артур Невил Чемберлен, вођа Конзервативне странке и премијер Велике Британије од 1937. до 1940. У узалудном напору да избегне војни сукоб с Немачком, потписао је крајем 1938. капитулантски Минхенски пакт с вођом Трећег рајха Адолфом Хитлером, што је омогућило нацистима да 1939. раскомадају Чехословачку.

1871 - Грађани Париза подигли су револуцију, познату као Париска комуна, чији је непосредни повод био Француско - пруски рат. Наоружани радници, названи "комунари", створили су Националну гарду, Централни комитет као врховно тело, расписали изборе и прогласили комуну, која је у крви угушена крајем маја 1871.

1874 - Рођен је руски филозоф Николај Александрович Берђајев, мислилац хришћанске инспирације, једна од најинтересантнијих интелектуалних појава 20. века. Постао је најпопуларнији руски филозоф на Западу. У младости марксиста, по доласку бољшевика није се противио новом систему, али је свеједно са групом интелектуалаца сличних назора протеран. Потом се вратио хришћанству, мада су многи његови ставови остали потпуно неприхватљиви за црквене званичнике. Русију је крајње невољно напустио 1922. Био је веома плодан аутор, прошао је кроз различите фазе, да би у последњем периоду себе сматрао "Хришћанским социјалистом". Умро је 1948. у Француској. Дела: "Хришћанство и класна борба", "Смисао историје", "Филозофија слободе", "Човек и машина", "Извори и смисао руског комунизма", "О човековом ропству и слободи", "Ново средњовековље".

1913 - У Солуну је убијен грчки краљ данског порекла Ђорђе I, који је владао Грчком од 1863.

1921 - Бољшевици су војском у крви угушили побуну у Кронштату, главној бази руске Балтичке флоте. Морнари Флоте и радници у поморској бази у Кронштату на острву Котлин у Финском заливу, западно од Петрограда, започели су крајем фебруара 1921. побуну против бољшевичке власти, захтевајући економске реформе и окончање бољшевичке политичке доминације. Кронштатски морнари и радници снажно су 1917. подржавали бољшевице и били један од највећих ослонаца Октобарске револуције.

1922 - Вођу индијског покрета за независност Махатму Гандија британски колонијални

суд је, због тога што је предводио кампању грађанске непослушности, осудио на шест година робије.

1932 - Рођен је Џон Апдајк, амерички писац и књижевни критичар. Ироничан али суморан посматрач, писац снажног интроспективног дара, привидно баналним темама сведочио је о моралним дилемама модерног човека. Дипломирао је енглески на Харварду. Најпознатији је по циклусу о Харију Зеки Ангстрому. За дела "Зека је богат" и "Зека је умро" добио је Пулицерове награде. Био је један од најплоднијих америчких аутора, током вишедеценијске каријере написао је око педесетак књига. За угледни магазин "Њујоркер" редовно је писао кратке приче. Остала дела: романи "Бежи, Зеко, бежи", "Кентаур", "Сајам у убожници", "На фарми", "Парови", "Зека се враћа", "Ожени ме", "Државни удар", "Вештице из Иствика", збирке прича "Иста врата", "Голубије перје", "Музичка школа", "Проблеми", "Музеји и жене".

1936 - Рођен је јужноафрички државник Фредерик Вилхелм де Клерк, који је допринео окончању расне дискриминације. Као председник Јужне Африке почетком деведесетих 20. века одлучујуће је утицао да режим апартејда буде демонтиран.

1936 - Умро је грчки државник Елефтериос Венизелос, оснивач Либералне странке и пет пута председник владе од 1910. до 1933. Предводио је борбу за ослобођење Крита од Турака и уједињење тог грчког острва у Медитерану с матицом. Склопио је Балкански савез и ушао у Први балкански рат против Турске 1912. и успео је да ојача и прошири Грчку у два балканска и у Првом светском рату. Био је велики пријатељ Србије. Кад су током Првог светског рата Централне силе понудиле Грчкој територијалне уступке, под условом да прекрши споразум о савезништву са Србијом и ступи у рат против ње, понуду је одбио, речима: "Грчка је сувише мала земља да би учинила тако велику подлост". Као премијер реформисао је радничко и аграрно законодавство и реорганизовао копнену армију и ратну морнарицу. Умро је Француској, у емиграцији, где се нашао због суштинског дугогодишњег неслагања са грчком краљевском династијом.

1938 - Мексички председник Ласаро Карденас национализовао је све приватне нафтне компаније - махом стране - и формирао државни нафтни монопол "Пемекс".

1940 - Приликом сусрета вођа Немачке и Италије Адолфа Хитлера и Бенита Мусолинија на прелазу Бренер у Алпима договорено је да Италија за неколико месеци уђе у Други светски рат на страни Немачке.

1946 - Француска Гијана, Мартиник и Гваделуп добиле су статус прекоморских департмана и постале интегрални део Француске.

1948 - Совјетски Савез је из тадашње Југославије опозвао војне стручњаке под изговором да су "окружени непријатељством", а сутрадан и цивилне, у покушају да југословенско руководство притиском натера да прихвати курс који је наметао Информбиро.

1956 - Умро је српски епископ Николај Велимировић (Никола), теолог, књижевник и беседник, владика охридски и жички, једна од најумнијих глава Српске цркве уопште. По завршетку студија у Швајцарској и доктората у Берну, студирао је филозофију на Оксфорду и у Женеви (други докторат). По повратку у Србију радио је као професор. Замонашио се 1909. у манастиру Раковица, након необичног оздрављења. Завршио је Духовну академију у Петрограду. Први светски рат провео је у Британији и САД као изасланик српске владе, с циљем да се тамошњој јавности представи српска ствар. Између два светска рата предводио је Православну народну хришћанску заједницу, познату као Богомољачки покрет, самоникли покрет малих људи који су тежили вишем нивоу духовности од оног који омогућава класичан парохиски живот. Била је то врло нетипична појава за српске прилике. Обновио је бројне српске храмове, највише у Овчарско-кабларској клисури али и у Јужној Србији (данас Македонија). Током Другог светског рата налазио се у конфинацији (Љубостиња, Војловица), због подршке државном удару од 27.3.1941. Извесно време провео је и у логору Дахау с патријархом Гаврилом (Дожих). Била су то једина два висока црквена званичника у Европи која су се налазила у концентрационом логору. Није се никада више вратио у Србију. Приликом доласка на тло САД након рата, дочекало га је више десетина епископа разних хришћанских цркава - што је показатељ његовог невероватног угледа. Умро је у руском манастиру Светог Тихона у Саут Канану у Пенсилванији (САД) а сахрањен је на српском гробљу поред манастира Светог Саве у Либертвилу. Мошти су му пренете у Србију 1991. Српска Црква га је прогласила за светитеља. Као аутор био је необично плодан, али често неуједначен и чак контрадикторан. Дела: "Религија Његошева", "Беседе под Гором", "Изнад греха и смрти", "Душа Србије", "Србија у светлости и мраку", "Духовни препород Европе", "Агонија цркве", "Речи о Свечовеку", "Молитве на језеру", "Омилије", "Охридски пролог", "Теодул", "Српски народ као Теодул", "Средњи систем", "Индијска писма", "Касијана", "Жетве Господње", "Диван", "Једини Човекољубац" и др.

1962 - Потписан је споразум о прекиду ватре у Алжиру, чиме је окончан осмогодишњи рат за независност те француске колоније.

1965 - Совјетски космонаут Алексеј Леонов изашао је из васионског брода "Васход 2" и постао први човек који је "шетао" космосом.

1965 - Умро је бивши египатски краљ Фарук I, последњи монарх Египта. На престо је ступио 1936, али је његов владарски ауторитет окрњила немогућност да спречи британско уплитање у унутрашња питања Египта и војни пораз у првом арапско-израелском рату 1948. С власти су га 1952. збацили побуњени официри, после чега је принуђен да оде у избеглиштво и умро је у Риму.

1969 - Председник САД Ричард Никсон издао је тајну наредбу о бомбардовању Камбоџе.

1970 - Проамерички генерал Лон Нол извео је државни удар у Камбоџи док је шеф државе принц Нородом Сиханук био у посети Москви.

1975 - Скупштина Туниса прогласила је Хабиба Бургибу доживотним шефом државе.

1978 - Бивши пакистански шеф владе Зулфикар Али Буто проглашен је кривим на монтираном суђењу и осуђен на смрт јер је наводно наредио убиство политичког противника.

1980 - Умро је немачки филозоф Ерих Фром. Критички је тумачио Сигмунда Фројда, са марксистичких позиција. Емигрирао је из Немачке пред нацизмом. Дела: "Бекство од слободе", "Човек за себе", "Здраво друштво", "Вештина волети", "Зен-будизам и психоанализа", "Анатомија људске деструктивности", "Мисија Зигмунда Фројда", "Марксова концепција човека", "Човеково срце", "Бићете као богови".

1983 - Умро је бивши италијански краљ Умберто II, последњи монарх Италије, који је на престолу провео само месец дана. Постао је краљ у мају 1946, после абдикације оца Виторија Емануела III, али је и сам абдицирао у јуну 1946, јер су Италијани

референдумом одабрали републику, после чега је морао да емигрира и умро је у Швајцарској.

1994 - У Вашингтону је у присуству председника САД Била Клинтона потписан споразум о муслиманско-хрватској федерацији у БиХ, која је касније, Дејтонским споразумом, постала један од два ентитета у бившој југословенској републици Босни и Херцеговини.

1997 - Израелци су почели изградњу јеврејског насеља Хар Хома у источном Јерусалиму, што је изазвало огорчене протесте Палестинаца.

1999 - Представници косовских Албанаца после фингираних преговора потписали су у Паризу папир који су САД и њени НАТО савезници назвали "међународним мировним споразумом". "Споразум" је несумњиво био уперен против суверенитета и територијалне целовитости Србије и СРЈ. Делегација Србије одбила је да се потпише, што је учинио и представник Русије у својству сведока. Шест дана потом отпочела је агресија НАТО на Србију (СРЈ).

2000 - Победом кандидата Демократске партије прогреса Чен Шуи Бијана, присталице независности Тајвана од Кине, на том кинеском острву је после више од пола века окончана владавина Националистичке партије.

2003 - Председник Ирака Садам Хусеин, у једном од ретких појављивања у јавности, саопштио је Ирачанима посредством телевизије, обучен у војну униформу, да је одбацио амерички ултиматум да оде у избеглиштво или да се суочи с ратом.

2008 - Тибетанска влада у егзилу саопштила је да је у Ласи на Тибету, погинуло 99 људи, у сукобима тибетанских демонстраната и кинеских снага безбедности, током вишедневних немира започетих 8 дана раније, поводом обележавања 49. годишњице тибетанске побуне, коју је тада угушила војска.

2008 - Умро је Ентони Мингела, британски писац, глумац и режисер, добитник Оскара. Филмови: "Талентовани господин Рипли", "Хладна планина", "Провалник". За филм

"Енглески пацијент", настао на основу књиге канадског писца Мајкла Ондатјеа, Мингела је добио Оскара 1996.

2008 - Преминуо је српски глумац Живојин Жика Миленковић. Позоришну каријеру започео је у родном Нишу, а наставио је у Београдском драмском позоришту, у којем је радио до пензионисања. Играо је у преко 150 позоришних представа, око 30 филмова и више од 300 телевизијских емисија.

(РТВ)